

Wystąpienie na rozpoczęcie XIX Dorocznej Konferencji Audytingu
Polskiej Izby Biegłych Rewidentów
Firma audytorska dziś i jutro
Jachranka, 22-24 października 2018 r.

**List Pana Piotra Nowaka, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów,
Przewodniczącego Komisji Nadzoru Audytowego:**

Szanowny Panie Prezesie, Szanowni Państwo,

dziękuję Polskiej Izbie Biegłych Rewidentów za zaproszenie do udziału w konferencji. Część konferencji planuję Państwo poświęcić wnioskowi płynącemu ze stosowania nowej *ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym*, która weszła w życie 21 czerwca 2017 roku. Pozwólcie Państwo, że przedstawię punkt widzenia Komisji Nadzoru Audytowego. Podzielę się także informacjami na temat planów w zakresie zmian legislacyjnych.

W 2017 roku w wyniku wdrożenia w Polsce reformy przeprowadzonej w całej Unii Europejskiej nastąpiła zmiana systemowa w zakresie nadzoru publicznego. W wyniku zmian Komisja Nadzoru Audytowego objęła kontrolami firmy audytorskie w zakresie badań ustawowych jednostek zainteresowania publicznego. Natomiast samorząd zawodowy biegłych rewidentów realizuje zadania w pozostałym zakresie, to jest w odniesieniu do czynności rewizji finansowej innych niż badania ustawowe sprawozdań finansowych JZP.

W rezultacie bezpośredniemu nadzorowi KNA podlega 80 firm audytorskich spośród około 1.600. Te 80 firm może zostać poddanych kontroli i ze strony KNA w zakresie badań ustawowych JZP, i ze strony samorządu w zakresie innych czynności rewizji finansowej. Natomiast pozostałe firmy są kontrolowane jedynie przez samorząd zawodowy.

Zmiany miały na celu wzrost niezależności nadzoru od środowiska biegłych rewidentów i firm audytorskich, a tym samym miały przyczynić się do wzrostu jakości badań sprawozdań finansowych. KNA w ramach systemu zapewniania jakości prowadzi działania prewencyjne, które mają zapobiec wystąpieniu nieprawidłowości i kontrolne, aby wykryć nieprawidłowości, które już wystąpiły.

Po wprowadzonych w 2017 roku zmianach, organy Polskiej Izby Biegłych Rewidentów pozostały ważnym elementem systemu nadzoru w związku z zadaniami dotyczącymi kontroli i postępowań wobec biegłych rewidentów i firm audytorskich w zakresie czynności rewizji finansowej innych niż badania ustawowe sprawozdań finansowych JZP. Samorząd zawodowy kontynuuje również zadania związane z przyjmowaniem systemowych regulacji dla biegłych rewidentów, szczególnie krajowych standardów wykonywania zawodu.

Niedługo minie półtora roku funkcjonowania KNA i PIBR w nowej rzeczywistości prawnej. Chciałbym najpierw wskazać na bieżące wyzwania w zakresie działalności samorządu zawodowego.

Wartym docenienia jest, że samorząd zawodowy podejmuje działania, aby dotrzymać kroku nowoczesności. Dokonuje się elektroniczna niektórych form działalności, na czym korzystają biegli rewidenci i firmy audytorskie. Należy pozytywnie odnotować działania PIBR w zakresie wsparcia biegłych rewidentów w przeprowadzaniu badań sprawozdań finansowych zgodnie z wymogami MSB, w tym w zakresie udostępniania narzędzi IT. Rozwija się też działalność samorządu w zakresie profesjonalnego szkolenia biegłych rewidentów. Te działania niewątpliwie przyczyniają się do podniesienia jakości badań sprawozdań finansowych.

Samorząd próbuje dotrzeć do nowych środowisk i buduje pozytywny obraz zawodu biegłego rewidenta. Prowadzone są ciekawe inicjatywy zewnętrzne, takie jak konferencje i spotkania. Dzięki nim zawód biegłego rewidenta i samorząd są bardziej rozpoznawalne i uznawane za partnera w biznesie.

Jednocześnie, należy wskazać na kwestie, w których wciąż zostaje wiele do zrobienia.

W zakresie przyjmowania standardów wykonywania zawodu biegłego rewidenta, Komisja Nadzoru Audytowego monitoruje działania Krajowej Rady Biegłych Rewidentów. KNA stoi na stanowisku, że KRBR powinna dążyć do jak najszybszego dostosowania całości krajowych standardów wykonywania zawodu do aktualnie obowiązujących międzynarodowych standardów wydanych przez IAASB. KNA wielokrotnie podkreślała, że standardy krajowe w brzmieniu aktualnie obowiązujących standardów międzynarodowych powinny obowiązywać w Polsce najpóźniej od początku 2019 roku.

Na mocy ustawy z 2017 roku samorząd zawodowy jest zobowiązany również do realizacji kontroli w firmach audytorskich w zakresie czynności rewizji finansowej innych niż badania ustawowe sprawozdań finansowych JZP. Wydarzenia ostatnich miesięcy związane z nieprawidłowościami na rynkach finansowych pokazują na istotność tego zadania. Działania samorządu w tym zakresie są niezadowalające.

Krajowa Rada Biegłych Rewidentów we wrześniu tego roku przekazała do KNA uchwałę w sprawie zakresu kontroli innych usług atestacyjnych niebędących badaniem ustawowym oraz usług pokrewnych. Brak tej regulacji uniemożliwił Krajowej Komisji Nadzoru realizację kontroli w tym zakresie od momentu wejścia w życie obowiązującej ustawy. Jest to niekorzystne z punktu widzenia spójności działań nadzorczych i nie służy to bezpieczeństwu obrotu gospodarczego.

Z punktu widzenia interesu publicznego konieczne jest niezwłoczne załatwianie spraw przez PIBR. Przykładowo obecnie są prowadzone dochodzenia i postępowania dyscyplinarne jeszcze z 2015, a nawet z 2014 roku. Działania organów PIBR muszą ulec przyśpieszeniu, także w świetle planowanych zmian legislacyjnych, o czym będzie mowa dalej.

Odnosząc się do kwestii firm audytorskich nadzorowanych przez KNA, należy wskazać, że w początkowym okresie realizacji bezpośrednich zadań nadzorczych w związku z badaniami ustawowymi JZP, KNA musiała część działań poświęcić formalnym aspektom działalności firm audytorskich, co powodowało, że KNA nie mogła skupić się na aspektach jakościowych. Dla przykładu można wskazać, że co czwarta firma audytorska JZP nie opublikowała na swojej stronie internetowej sprawozdania z przejrzystości.

Kwestie formalne, na które KNA zwracała uwagę firmom audytorskim w formie komunikatów w szczególności dotyczyły konieczności przygotowania na potrzeby prowadzonych kontroli w firmach audytorskich informacji i dokumentów, w tym zapewnienia tłumaczeń na język polski. Wymagane jest przygotowanie całości dokumentów stanowiących opracowany i wdrożony przez firmę audytorską system wewnętrznej kontroli jakości oraz wymagane jest przygotowanie dokumentacji klienta w odniesieniu do wykonywania ustawowych badań sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Wymóg tłumaczeń na język polski wynika z faktu, że jest to niezbędne ze względu na wymogi prawa, jak również dla celów dowodowych, a nie z braku kompetencji językowych kontrolerów KNA. Przygotowanie dokumentacji na potrzeby kontroli KNA pozwoli na ich sprawną realizację i ograniczy niepotrzebne wydłużanie okresu ich przeprowadzania.

Dodatkowo, KNA informowała między innymi o sposobie realizacji obowiązku przekazywania do KNA rocznych sprawozdań przez firmy audytorskie JZP, w których przekazane są informacje o wykonanych usługach. Przekazane informacje są w szczególności podstawą przygotowania rocznego planu kontroli KNA oraz publikowanego przez KNA wykazu firm audytorskich przeprowadzających badania ustawowe JZP. Na początku przyszłego roku na stronie KNA zostaną opublikowane zaktualizowane formularze sprawozdań rocznych za 2018 roku w celu ich uzupełnienia przez firmy audytorskie do końca lutego 2019 roku. Jestem przekonany, że obowiązek ten zostanie należycie wykonany.

Z kwestii formalnych, na które KNA również zwracała uwagę należy wskazać komunikat KNA dotyczący realizacji obowiązków dotyczących wnoszenia w 2018 roku opłat z tytułu nadzoru stanowiących dochód budżetu państwa. Nie wszystkie firmy audytorskie JZP realizują prawidłowo ten obowiązek.

Stosowne komunikaty KNA w powyższych kwestiach opublikowane są na stronie internetowej.

Mając na uwadze zgromadzone audytorium biegłych rewidentów, jako wiceminister nadzorujący między innymi sprawy związane z rewizją finansową, chciałbym Państwu przekazać także informacje na temat prac legislacyjnych prowadzonych w zakresie zmiany ustawy o biegłych rewidentach.

Jak już wspomniałem nowa ustawa o biegłych rewidentach funkcjonuje prawie półtora roku. Obserwacja wydarzeń jakie miały miejsce w ostatnim czasie na rynku finansowym w Polsce oraz dotychczasowe doświadczenia wskazały, że istnieje potrzeba szerszego nadzorowania i kontrolowania działalności firm audytorskich, również w zakresie innych usług niż badania ustawowe sprawozdań finansowych, w tym usług związanych z funkcjonowaniem rynku kapitałowego.

W związku z tym, Ministerstwo Finansów podjęło prace nad zmianą ustawy w celu wzmocnienia nadzoru publicznego. Przygotowywany projekt przewiduje, że nadzór nad firmami audytorskimi zostanie powierzony odrębnemu organowi o poszerzonych kompetencjach.

Zakłada się, że wzrost działań nadzorczych wobec firm audytorskich przełoży się na bardziej skuteczne działania w celu wzrostu jakości badań sprawozdań finansowych, a nie będzie formalnością stanowiącą obciążenie dla firm audytorskich.

W gestii samorządu pozostaną istotne zadania związane z przyjmowaniem krajowych standardów wykonywania zawodu, krajowych standardów kontroli jakości oraz zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów, wykonywanie zadań z zakresu rejestracji biegłych rewidentów, ich doskonalenia zawodowego i prowadzenie postępowań dyscyplinarnych w sprawach niezastrzeżonych dla nowego organu.

Planujemy, że projekt ustawy zostanie przekazany pod obrady Rady Ministrów w grudniu tego roku, a wcześniej do uzgodnień i konsultacji. Istotną rolę w tym procesie będziecie pełnili również Państwo, jako samorząd biegłych rewidentów. Liczymy na Państwa konstruktywne uwagi i opinie w zakresie przygotowanego przez nas projektu, które przyczynią się do zapewnienia większej wiarygodności i jakości pracy biegłych rewidentów i firm audytorskich.

Podsumowując, w roku 2019 nastąpią zasadnicze zmiany w roli samorządu zawodowego i nadzoru publicznego. Dla Ministerstwa Finansów nadchodzący rok też będzie stanowił legislacyjny i organizacyjny wyzwanie. Dlatego niezbędna jest współpraca, do której zachęcam wszystkie strony. Zakładamy, że od 2020 roku organ nadzoru publicznego w nowym kształcie kontynuować będzie współpracę ze wszystkimi partnerami, w tym z samorządem zawodowym.

Dziękuję Państwu za uwagę, życzę udanej konferencji. Mam nadzieję, że wystąpienia i dyskusje przyczynią się do poprawy jakości, a część refleksji dotyczyć również będzie wyzwań stojących przed samorządem zawodowym w związku z zapowiedzianymi zmianami systemowymi.

Piotr Nowak

